

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ändring
av namnlagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att namnlagens stadganden om ändring av förnamn ändras så att det i allt fler fall skall vara möjligt att ändra förnamn genom anmälningsförfarande. Enligt förslaget skall var och en ha rätt att ändra ett eller flera av sina förnamn genom att göra en skriftlig anmälan till befolkningsregisterföraren. De detaljerade stadgandena i den nuvarande lagen om förutsättningarna för anmälningsförfarande föreslås bli upphävda. Var och en skall kunna ändra sitt förnamn genom anmälningsförfarande endast en gång. En ändring av namn är möjlig endast om namnet inte tidigare har ändrats.

Det föreslås att stadgandena om finska myndighetens behörighet i ärenden som gäller förnamn preciseras så att tolkningen av stadgandena skall vara entydig.

Det föreslås att stadgandena om adoptivbarns släktnamn kompletteras. Om vid en adoption som skett i en främmande stat som barnets släktnamn har fastställts eller antecknats ett annat släktnamn än det som barnet skulle ha fått enligt stadgandena om adoption och släktnamn i namnlagen, t.ex. adoptivbarnets eget släktnamn, skall adoptivföräldrarna enligt den föreslagna lagen genom anmälningsförfarande kunna ändra barnets släktnamn så att det överensstämmer med stadgandena om adoptionens inverkan på släktnamn. En ansökan till länsstyrelsen om ändring av ett adoptivbarns släktnamn i fall av detta slag skall inte längre behövas.

Lagen avses träda i kraft två månader efter att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge, orsakerna till ändringen och föreslagna ändringarna

1.1. Ändring av förnamn

Nuläge

Den tidigare lagen om förnamn upphävdes genom lagen om ändring av lagen om släktnamn (253/91) som trädde i kraft den 1 november 1991. Stadgandena om förnamn infördes som ett eget kapitel i lagen om släktnamn, som fick den nya rubriken namnlag. Stadganden om bl.a. anmälan och tagande av förnamn, allmänna förutsättningarna för god-

kännande av förnamn samt ändring av förnamn ingår i 6 a kap. om förnamn i namnlagen.

Ändring av förnamn sker antingen genom anmälningsförfarande eller ansökningsförfarande. Innan reformen år 1991 var ansökningsförfarandet det enda sättet för ändring av förnamn. I samband med reformen togs anmälningsförfarandet i bruk som ett annat sätt för ändring av förnamn. Syftet var att förenkla ändringen av förnamn i sådana fall som uttryckligen uppräknats i lag och i vilka namnändringen enligt vedergaten praxis genom ansökan skulle ha godkänts. Ibruktageandet av anmälningsförfarandet motiverades också med

att den enskilde skall ha fler möjligheter än tidigare att själv, om han så vill, få besluta om sitt förnamn.

Stadganden om anmälningsförfarandet ingår i 32 c § namnlagen. Enligt paragrafens 1 mom. kan förnamn ändras genom skriftlig anmälan till behörig befolkningsregisterförare i fyra uttryckligen angivna fall:

1) om någon har färre än tre förnamn, kan han ta så många namn att de sammanlagt är högst tre,

2) om någon har flera än ett förnamn, kan han avstå från sina förnamn så att han har kvar minst ett förnamn,

3) om någon har flera än ett förnamn, kan han ändra deras inbördes ordningsföljd,

4) bindestreck mellan två förnamn kan tillfogas eller slopas.

Paragrafens 2 mom. begränsar användningen av anmälningsförfarandet även om namnändringen i övrigt skulle ske i enlighet med ett av de ovan nämnda alternativen. Enligt momentet kan förnamn ändras genom anmälan i enlighet med ett av de ovan uppräknade alternativen endast om förnamnet inte tidigare har ändrats. Förnamn kan ändras endast en gång med stöd av 32 c §.

I praktiken sker en ändring av förnamn på så sätt att den som vill ändra sitt förnamn fyller i en namnändringsblankett som motsvarar det formulär som för ändamålet fastställts av befolkningsregistercentralen. Blanketten fås från och återlämnas till den lokala befolkningsregisterföraren. I blanketten antecknas bl.a. nuvarande förnamn i rätt ordningsföljd, förnamnen efter ändringen i rätt ordningsföljd samt vilket ändringsalternativ enligt 32 c § som använts. Vid ändring av förnamn genom anmälan behöver inte motiveringar framföras.

När anmälan om förnamnsändring görs skall förutsättningarna i 32 a § på antalet förnamn uppfyllas, dvs. också efter ändringen skall sökanden ha minst ett och högst tre förnamn. Därtill skall förnamnet vara förenligt med alla de krav på laglighet som följer av 32 b §. Dessa krav behandlas närmare i samband med detaljmotiveringen till 32 c §.

Övervakningen av lagligheten av förnamn tillkommer av befolkningsregisterförarna. Den lokala befolkningsregisterföraren kan sålunda vägra godkänna en ändring av ett förnamn t.ex. på den grunden att den önskade ändringen inte är möjlig genom anmälan enligt 32 c § utan ändringen skall sökas hos länsstyrelsen

eller att det föreslagna förnamnet inte uppfyller de allmänna kraven på godtagbarhet enligt 32 b §.

Enligt 22 a § (77/84) befolkningsregisterlagen kan rättelse yrkas i avgöranden av den kyrkliga befolkningsregisterföraren. Beslutanderätt i ärende som gäller rättelseyrkande tillkommer registerbyrån. Besvär över beslut som registerbyrån som lokal befolkningsregisterförare har fattat i ett förnamnsärende eller med anledning av ett dit inkommet rättelseyrkande anförs enligt lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50) hos högre förvaltningsmyndighet, dvs. den länsstyrelse som är överlydande myndighet till registerbyrån. I en regeringsproposition som behandlas av riksdagen med förslag till befolkningsdatalag och lag om ändring av lagen om folkbokföringsförvaltningen (reg.prop. 355/1992 rd.) föreslås att förfarandet som gäller ändringssökande skall förnyas bl.a. på så sätt att förfarandet för rättelseyrkande skall bli ännu smidigare.

Stadganden om den andra möjligheten för ändring av förnamn enligt namnlagen, dvs. ansökningsförfarandet, ingår i 32 d §. Enligt 1 mom. kan ett förnamn ändras till ett nytt förnamn om namnet står i strid med 32 b § eller om sökanden anför något annat giltigt skäl för att ändra namnet och det inte finns något hinder för att godkänna det nya förnamn som sökanden föreslår. Förutsättningarna för ändring av förnamn genom ansökan skiljer sig sålunda i princip från förutsättningarna för ändring av förnamn genom anmälan. Sökanden skall framlägga en godtagbar orsak till förnamnsändringen men å andra sidan begränsas ändringen inte av vissa i lag uppräknade alternativ. I praktiken har inte allt för höga krav under den senaste tiden ställts på förnamnsändringar. Detta torde kunna förklaras med att eftersom ingen kan ha en sådan rätt till ett visst förnamn som skulle hindra andra från att ha samma förnamn, kan antagandet av ett nytt förnamn inte kränka andras rätt.

Enligt 32 d § 2 mom. skall vid ändring av förnamn genom ansökan i tillämpliga delar tillämpas 14—16 och 20—22 §§ som gäller ändring av släktnamn genom ansökan. I 3 mom. stadgas om begäran av utlåtande av nämnden för namnärenden. Ansökan om ändring av förnamn skall göras hos länsstyrelsen i det län där sökanden är inskriven i befolkningsregistret. Ansökan skall vara skriftlig och den skall innehålla uppgifter om de omständig-

heter som ligger till grund för ändringen samt det nya förnamn som sökanden föreslår. Sökanden skall beredas tillfälle att inom skälig tid komplettera en bristfällig ansökan. Om ansökan inte skall hänskjutas till en annan myndighet eller avvisas utan prövning eller genast avslås, skall länsstyrelsen begära utlåtande av nämnden för namnärenden om ändringen av förnamnet. Begäran om utlåtande skall göras för varje ansökan om ändring av förnamn, om inte genom förordning stadgas att begäran inte behöver göras för vissa slag av ansökningar. Tills vidare har en sådan förordning inte utfärdats.

Nämnden för namnärenden ger utlåtande endast över frågan om det finns hinder för ett godkännande av det nya förnamn som sökanden föreslagit. Däremot ger nämnden inte ett utlåtande över förutsättningarna för en förnamnsändring vilket ju är fallet i ansökningar som gäller släktnamn. Sålunda skall frågan om grunderna för en ändring prövas enbart av länsstyrelsen. Nämndens utlåtande binder inte länsstyrelsen, men i praktiken har utlåtandena haft en mycket stor betydelse vid avgörandet av ansökningarna.

Länsstyrelsens beslut som fattats med anledning av ansökan skall delges sökanden. Avslås ansökan, skall i beslutet nämnas grunderna för att förnamnsändring eller det av sökanden föreslagna nya förnamnet inte har kunnat godkännas. Sökanden har rätt att söka ändring i beslutet till den del ansökan har avslagits. Enligt lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden är högsta förvaltningsdomstolen besvärinstans.

Enligt anmälningar om namnändring som kommit till befolkningsregistercentralen har i hemlandet under de senaste åren ändringar av förnamn registrerats på följande sätt:

Ändringar av förnamn 1989—1992

År	Ansökningsförfarande	Anmälningsförfarande
1989	749	—
1990	754	—
1991	717	2 238 ¹⁾
1992	865	3 829

¹⁾ Anmälningsförfarandet togs i bruk 1.11.1991

Av statistiken framgår att ibruktagandet av anmälningsförfarandet tydligt ökade antalet förnamnsändringar. Åtminstone delvis kan det

ta förklaras med att reformen utlöste dämnda namnändringsbehov. Redan länge planerade förnamnsändringar genomfördes när ett enkelt och relativt lätt sätt erbjöds. Under de två första månaderna registrerades sammanlagt över 2 200 förnamnsändringar genom anmälan. Under hela det påföljande året registrerades sammanlagt endast något över 3 800 ändringar.

Ibruktagandet av anmälningsförfarandet har inte tills vidare i nämnvärd mån minskat användningen av ansökningsförfarandet. En orsak till detta kan bl.a. vara att informationsmedlens stora intresse för reformen har lett till att också sådana personer blivit intresserade av möjligheten att ändra förnamn som inte har möjlighet att genomföra en namnändring genom anmälan. Därför har de fått lov att genomföra den genom ansökan.

Orsaker till ändringen och den föreslagna ändringen

Allmänt taget har man varit nöjd med möjligheten att ändra förnamn genom anmälan. Kritik har dock framförts. Man har kritiserat anmälningsförfarandet för att vara bundet till vissa endast i namnlagen snävt definierade fall. Därtill har man vid tolkningen av 32 c § utgått från att man inte vid en ändring av förnamn kan använda flera än ett av de alternativ som nämns i paragrafen. Därför kan inte en person som har två förnamn genom anmälan såväl tillfoga ett bindestreck mellan förnamnen som ta i bruk ett tredje förnamn, utan han måste vid användningen av anmälningsförfarandet välja någondera alternativet. Inte heller går det att genom anmälan ändra ett förnamn till ett annat, eftersom det inte är möjligt att samtidigt avstå från ett förnamn och ta ett nytt. Detta har lett till speciella problem för dem som redan från förut har tre förnamn, eftersom de inte kan foga ett nytt förnamn som de önskar ha till de tidigare förnamnen.

En del av de lokala befolkningsregisterförarna har tolkat 32 c § på så sätt att en samtidig tillämpning av flera en ett ändringsalternativ åtminstone i vissa fall är möjligt. Detta har lett till en oenhetlig tolkning av lagen vilket inte är önskvärt med tanke på principen om likvärdig behandling av medborgarna.

I föreliggande förslag har man försökt lösa de ovan nämnda problemen genom att slopa de

begränsningar som i 32 c § 1 mom. uppställts för ändring av förnamn genom anmälan och enligt vilka endast vissa slag av ändringar kan göras genom anmälan. De kvarstående begränsningarna gäller endast antalet förnamn och förnamnens allmänna godtagbarhet. Dessa begränsningar framgår av 32 a och 32 b §§.

Den traditionella utgångspunkten i vår lagstiftning har varit att individens namn skall vara stabilt. Tillsammans med andra personuppgifter fungerar namnet som ett sätt att identifiera individen och därför har samhället ett grundat intresse att reglera ändringen av förnamn. Personbeteckningen har dock i officiella sammanhang blivit ett allmänt identifikationssätt och därför förutsätter inte tryggheten av allmän fördel längre så stor stabilitet av namnet. Uppfattningen bakom förslaget är att individen i allt högre grad än tidigare skall ha rätt att besluta om sitt förnamn, om han så önskar. Eftersom förnamnets stabilitet dock fortfarande har betydelse närmast i andra än officiella sammanhang, t.ex. vid avtalsförhållanden, finns det skäl för att bibehålla en grundlig prövning av namnändringsärendena. Därför föreslås att den begränsningen bibehålls som gör det möjligt för den enskilde att endast en gång ändra sitt förnamn genom anmälan. En upprepad ändring av förnamn skall alltjämt vara möjlig endast genom ansökan.

Ändringar föreslås inte i ansökningsförfarandet.

1.2. Tillämpningen av den finska namnlagen och de finska myndigheternas befogenhet i ärenden som gäller förnamn

Nuläge

När stadgandena om förnamn infördes i lagen om släktnamn kom lagens internationellt privaträttsliga stadganden att omfatta också förnamnen. Detta innebar att man övergick från medborgarskapsprincipen, som tillämpades i samband med lagen om förnamn, till hemvistprincipen i lagen om släktnamn. Enligt hemvistprincipen bestäms den lag som skall tillämpas på den enskildes namn och myndigheternas behörighet enligt i vilken stat den enskilde har sitt internationellt privaträttsliga hemvist. Reformen ansågs nödvändig bl.a. för att finska myndigheter skulle kunna behandla anmälningar och ansökningar om ändring av

förnamn och släktnamn under samma förutsättningar.

Namnlagens stadganden som hänför sig till den internationella privaträtten finns i 6 kap. (25—32 §§). Enligt huvudregeln i 26 § 1 mom. bestäms den enskildes släktnamn enligt finsk lag, om han har hemvist i Finland när grunden för förvärvet av släktnamn uppkommer eller när anmälan om släktnamn görs. Det enda undantaget gäller isländska medborgare som har rätt att kräva att deras namn bestäms enligt namnsystemet på Island på det sätt som isländsk lag stadgar. Paragrafens 2 mom. innehåller stadganden om hur deras släktnamn bestäms som inte har hemvist i Finland under den tidpunkt som avses i 1 mom. Härvidlag bestäms släktnamnet enligt den lag om släktnamn som behörig myndighet skall tillämpa i den stat där den som saken gäller vid nämnda tidpunkt har hemvist. Enligt 3 mom. har finsk medborgare som har hemvist i annan stat än Finland, Danmark, Norge eller Sverige utan hinder av 2 mom. rätt att yrka att finsk lag skall tillämpas på förvärvet av släktnamn.

Enligt 27 § bestäms de finska myndigheternas behörighet i ärenden om ändring av släktnamn också enligt hemvistprincipen. Om en finsk medborgare har hemvist i annan stat än Finland, Danmark, Norge eller Sverige, kan ansökan om ändring av släktnamn prövas i Finland, endast om i Finland givet beslut erkänns som giltigt i den stat där sökanden har hemvist. Syftet med begränsningen är bl.a. att undvika situationer där den enskilde har ett annat namn inskrivet i det finska befolkningsregistret än det som han har i hemviststaten.

De internationellt privaträttsliga stadgandena om släktnamn har i tillämpliga delar utsträckts att gälla också förnamn genom hänvisningar i 32 e och 32 f §§. I motiveringen i regeringspropositionen om ändring av lagen om släktnamn (Reg.prop. 140/1990, s. 21) konstateras uttryckligen att syftet är att samma stadganden som gäller släktnamn också skall gälla anmälan och tagande av förnamn samt ändring av förnamn. Enligt motiveringen skall 26 § 3 mom. tillämpas också när det gäller förnamn. Finsk medborgare med hemvist i annan stat än Finland, Danmark, Norge eller Sverige har sålunda rätt att kräva att finsk lag tillämpas på förnamn.

Den nuvarande ordalydelsen i 32 e § är i jämförelse med motiveringen i regeringspropositionen så till vida oklar att som förutsättning

för tillämpning av stadgandet endast anges huvudregeln för tillämpning av finsk namnlagstiftningen, dvs. fallet då den enskilde har hemvist i Finland. Finskt medborgarskap har däremot inte uttryckligen nämnts som en alternativ tillämpningsmöjlighet. Avsikten har dock varit att detta skulle framgå av 26 § 3 mom., dit hänvisningen i 32 e § bl.a. riktar sig.

Orsaker till ändringen och den föreslagna ändringen

Efter det lagen stadfästes har de myndigheter som tillämpar lagen som sin preliminära åsikt framfört att på grund av ordalydelsen i 32 e § kan inte en finsk medborgare med hemvist i en främmande stat kräva att finsk namnlag tillämpas på förnamn och inte heller ändra sitt förnamn i enlighet med 32 c § genom anmälan till finsk myndighet eller i enlighet med 32 d § genom ansökan. Detta slutresultat motsvarar inte de mål som nämns i motiveringen i regeringspropositionen och det kan leda till problematiska situationer i fall då finsk medborgare med hemvist i främmande stat önskar ändra förnamn. Därför föreslås att 32 e § namnlagen ändras så att finskt medborgarskap uttryckligen nämns som en alternativ tillämpningsmöjlighet till 25—28 §§ namnlagen.

1.3. Adoptivbarns släktnamn

Nuläge

Stadganden om adoptionens verkningar på adoptivbarns släktnamn ingår i 3 § namnlagen. När domstol fastställer en adoption får barnet enligt 1 mom. adoptivföräldrarnas eller adoptivföräldrarnas gemensamma släktnamn. Om adoptivföräldrarna inte har ett gemensamt släktnamn får barnet det av adoptivföräldrarnas släktnamn som de anmäler till domstolen. Om adoptivföräldrarna har gemensam vårdnad om ett gemensamt minderårigt barn får adoptivbarnet dock det släktnamn som detta barn har. Stadgandena motsvarar de principer som finns i 2 § om barns släktnamn när grunden för hur släktnamn bestäms är födsel.

Enligt undantagsregeln i 3 § 2 mom. namnlagen har domstolen utan hinder av 1 mom. rätt att besluta att barnet skall behålla sitt eget släktnamn. Förutsättningen är att detta med

avseende på barnets ålder, adoptivföräldrarnas önskemål eller andra omständigheter kan anses överensstämmande med barnets bästa. Ett släktnamn som ett adoptivbarn på detta sätt har fått behålla kan dock inte övergå till barnets syskon, dvs. i detta fall tillämpas inte den princip om samma släktnamn för syskon som finns i 2 § 2 mom. eller 3 § 1 mom.

De ovannämnda stadgandena i 3 § tillämpas när barnet har sitt internationellt privaträttsliga hemvist i Finland. I 26 § 4 mom. namnlagen har man beaktat de fall när den som skall adopteras inte har sitt hemvist i Finland men det är en finsk domstol som avgör ärendet om adoption. Enligt det nämnda stadgandet bestäms ett minderårigt barns släktnamn härvid enligt finsk lag. Enligt 27 § 4 mom. kan finsk domstol i samband med fastställelsen av en adoption också uttryckligen avgöra frågan om ett minderårigt barns släktnamn.

De ovannämnda stadgandena innebär att när ett ärende om adoption avgörs i Finland bestäms ett adoptivbarns släktnamn direkt enligt namnlagen eller att den domstol som fastställer adoptionen uttryckligen avgör frågan om adoptivbarnets släktnamn. Beträffande barn som adopteras från utlandet till Finland är det emellertid vanligt att ärendet om adoption avgörs annanstans än i Finland, vanligen i den stat där den adopterade vid tiden för adoptionen hade sitt hemvist. Härvidlag är det möjligt att den adopterade får ett annat släktnamn än vad hon eller han skulle ha fått enligt namnlagen, om adoptionen hade fastställts i Finland.

Enligt 38 och 40 §§ adoptionslagen (153/85) tillerkänns adoptioner som skett i främmande stat giltighet beroende på fallet antingen automatiskt eller efter fastställelse av Helsingfors hovrätt. Helsingfors hovrätt har i sin rättspraxis ansett att ett sådant fastställande av att en adoption är giltig inte kan jämföras med sådant fastställande av adoption som avses i 26 § 4 mom. och 27 § 4 mom. namnlagen. Detta har varit orsaken till varför Helsingfors hovrätt när den fastställt en adoption som har skett utomlands inte har gett beslut om adoptivbarns släktnamn.

Den princip om hemvist som framgår av 26 § namnlagen har lett till att om man har kunnat anse att ett adoptivbarn har behållit sitt tidigare släktnamn i det beslut om fastställelse av adoption som givits i en främmande stat, har barnet registrerats i Finland med detta släkt-

namn. Om man i beslutet inte alls har tagit ställning till släktnamnsfrågan, men barnets tidigare släktnamn har använts i dokument som uppsatts i dess hemstat efter fastställandet av adoptionen, t.ex. resedokument, har man ansett att barnet i samband med adoptionen har behållit sitt tidigare släktnamn och barnet har i enlighet med detta registrerats i Finland med detta släktnamn.

För närvarande kan adoptivbarns släktnamn i de fall som nämnts ovan ändras till adoptivföräldrarnas släktnamn endast genom en ansökan till länsstyrelsen. Nämnden för namnändringen har i regel förordat en ändring av minderårigt adoptivbarns släktnamn till adoptivföräldrarnas gemensamma släktnamn, eller, om adoptivföräldrarna inte har haft ett gemensamt släktnamn, enligt deras önskemål det släktnamn som den ena har, om inte hinder för detta i enskilda fall har funnits på grund av principen om gemensamt släktnamn för syskon. Länsstyrelserna har bifallit ansökningarna.

Orsakerna till ändringen och den föreslagna ändringen

Ansökningsförfarande som lösning på ändring av adoptivbarns släktnamn kan anses vara onödigt invecklat, tidskrävande och ge upphov till onödiga utgifter för såväl familjen som samhället, eftersom det i dessa fall vanligen inte föreligger något behov av en sådan myndighetsprövning som skulle göra det befogat med ansökningsförfarande. Därför föreslås att adoptivföräldrarna skall kunna ingå avtal om ändring av minderårigt adoptivbarns släktnamn så att adoptivbarnet får adoptivföräldrarnas gemensamma släktnamn. Om adoptivföräldrarna inte har ett gemensamt släktnamn, får barnet i enlighet med adoptivföräldrarnas avtal någonderas släktnamn. Om adoptivföräldrarna har gemensam vårdnad om ett gemensamt minderårigt barn, kan adoptivbarnet dock endast få det släktnamn som detta barn har. Alternativen är sålunda de samma som när adoptivbarns släktnamn bestäms enligt 3 § 1 mom. Denna lösning innebär samtidigt att adoptivföräldrarna inte längre behöver göra en släktnamnsändring genom ansökan utan de kan ändra ett minderårigt adoptivbarns släktnamn genom att anmäla därom skriftligen till befolkningsregisterföraren.

2. Propositionens organisatoriska och ekonomiska verkningar

Utvidgandet av möjligheten att ändra förnamn genom anmälan och möjligheten att i vissa fall ändra ett adoptivbarns släktnamn genom anmälan uppskattas leda till ett minskat antal namnändringsansökningar till länsstyrelserna. Detta gör det möjligt att omdisponera personalens arbetsinsats. Den minskning av arbetsmängden som beror på det minskade antalet ansökningar uppskattas likväl inte vara så betydande att den skulle inverka på länsstyrelsernas behov av arbetskraft.

Också arbetsmängden hos nämnden för namnändringen minskar i någon mån när den inte längre behöver ge de rätt så rutinmässiga utlåtandena om ändring av förnamn till länsstyrelserna. Å andra sidan kan man vänta sig att befolkningsregisterförarna kommer att be om ett större antal utlåtanden i fråga om förnamn. En minskning av arbetsmängden hos nämnden för namnändringen leder till att utlåtandena kan ges snabbare, men minskningen har ingen verkan på nämndens behov av arbetskraft.

Det ökade bruket av anmälningsförfarandet uppskattas leda till en ökning av de lokala befolkningsregisterförarnas uppgifter. Med beaktande av att en del av den ökade arbetsmängden gäller en sådan registreringsverksamhet där man kan utnyttja automatisk databehandling, kan arbetsuppgifterna skötas utan en ökning av personalen.

I sin helhet förblir propositionens ekonomiska och organisatoriska verkningar små.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid justitieministeriet och den grundar sig på det förslag till utvecklande av namnlagstiftningen som nämnden för namnändringen har gjort till justitieministeriet. Över nämndens förslag har utlåtanden inhämtats av befolkningsregistercentralen, vissa registerbyråer och kyrkliga registerförare samt vissa länsstyrelser. I utlåtandena fick förslagen ett stort understöd. Befolkningsregistercentralen föreslog därtill att till lagen fogas ett stadgande som gör det möjligt att i vissa fall ändra adoptivbarns släktnamn genom ansökningsförfarande. Detta förslag har beaktats i det nya 3 mom. som föreslås bli fogat till 3 § namnlagen.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslagen

3 §. *Adoption och släktnamn.* Det nya 3 mom. gäller sådana fall när en adoption har fastställts i en främmande stat. Om ett adoptivbarn genom ett sådant beslut eller rättslig åtgärd om adoption som givits eller vidtagits av en främmande stats domstol eller annan behörig myndighet eller till följd av ett sådant beslut eller åtgärd fått ett annat släktnamn i den främmande staten än det som adoptivbarnet enligt 3 § 1 mom. namnlagen skulle ha fått i Finland, kan adoptivföräldrarna avtala om en ändring av barnets släktnamn på så sätt att barnet får adoptivföräldrarnas gemensamma släktnamn. Om det bara finns en adoptivförälder, får barnet denna förälders släktnamn. Om adoptivföräldrarna inte har ett gemensamt släktnamn kan de genom avtal besluta vilkenderas släktnamn som barnet skall få. En sådan valmöjlighet mellan respektive adoptivförälders släktnamn tillkommer dock inte adoptivföräldrarna om de från förut har gemensam vårdnad om ett gemensamt minderårigt barn. Härvid kan adoptivbarnet endast få det släktnamn som detta barn har.

Det nya stadgandet innebär i praktiken att adoptivföräldrarna genom anmälan kan ge det släktnamn till det utomlands adopterade minderåriga barnet som barnet skulle ha fått enligt 3 § 1 mom. om adoptionen skulle ha fastställts av finsk domstol.

Normerna om hur släktnamn bestäms och ändras kan vara mycket olika i olika stater. Också den betydelse släktnamn har kan i hög grad variera mellan olika samhällen. I vissa stater har släktnamnen t.ex. inte en sådan betydelse som utvisar familjetillhörighet. Släktnamnet är då närmast ett namn som kan jämnställas med förnamn. Ett barn som adopteras till Finland kommer dock in i en finsk social miljö. Därför skall ett sådant barns släktnamn bedömas med primär utgångspunkt i finländskt namnskick. Därför skall vid tillämpningen av det nya stadgandet ingen betydelse tillmätas de omständigheter som bestämt adoptivbarnets släktnamn i den främmande staten eller vilken myndighet som utfärdat beslutet. Inte heller namnbeslutets form eller uttryckssätt har någon betydelse. Det enda som har betydelse är om slutresultatet avviker från det som det skulle ha varit enligt 3 § 1 mom.

namnlagen. Stadgandet kan tillämpas t.ex. när adoptivföräldrarna inte har ett gemensamt släktnamn och barnet i den främmande staten har fått den ena adoptivförälderns släktnamn trots att adoptivföräldrarna i den främmande staten meddelat ett annat släktnamn som barnets släktnamn.

Också i det föreliggande fallet begränsas adoptivföräldrarnas rätt att besluta om adoptivbarns släktnamn i 33 §. Enligt 1 mom. kan ett minderårigt barns släktnamn i regel inte ändras utan barnets samtycke, om barnet har fyllt 12 år.

Med stöd av det nya stadgandet går det att ändra ett adoptivbarns släktnamn genom anmälan endast en gång. Sålunda kan t.ex. inte sådana adoptivföräldrar, som inte har ett gemensamt släktnamn och som redan en gång genom anmälan har ändrat sitt adoptivbarns släktnamn enligt stadgandet i momentet till den ena adoptivförälderns släktnamn, senare på nytt genom anmälan ändra barnets släktnamn till den andra adoptivförälderns släktnamn.

6 §. *Anmälan om ändring av barns släktnamn.* En hänvisning till 3 § 3 mom. fogas till paragrafen, eftersom en sådan anmälan om avtal om ändring av ett barns släktnamn som avses i det nämnda stadgandet skall göras till behörig befolkningsregisterförare på samma sätt som motsvarande avtal enligt 4, 4 a och 5 §§ skall anmälas.

Det nya släktnamnet registreras först när registerföraren har konstaterat att den adoption som skett i en främmande stat är giltig i Finland med stöd av 38 § 1 och 2 mom. eller 40 § adoptionslagen eller när registerföraren har fått en anmälan från Helsingfors hovrätt om att adoptionens giltighet har fastställts.

32 c §. *Anmälan om ändring av förnamn.* Enligt det nya 1 mom. skall var och en har rätt att en gång ändra sitt förnamn genom en skriftlig anmälan till behörig befolkningsregisterförare. En förutsättning är att den enskildes förnamn till inga delar tidigare har ändrats. Inte heller i framtiden behöver motivering till ändringen framläggas. Ändringsalternativen är inte på förhand begränsade. Den enskilde kan t.ex. ändra ordningsföljden på två förnamn samtidigt som han eller hon tar ett tredje förnamn. Också en fullständig ändring av förnamnen är möjlig genom att byta ut alla tidigare förnamn mot helt nya förnamn.

Rätten att ändra förnamn genom anmälan begränsar sig för var och en till en gång. Om den enskildes förnamn har ändrats till följd av en ansökan som gjorts till länsstyrelsen eller om han eller hon efter den 1 november 1991 har brukat sin rätt att ändra förnamn genom anmälan, kan inte han eller hon längre på det föreslagna sättet ändra sitt förnamn. Likväl kan den enskilde enligt 32 d § göra en ansökan om ändring av förnamn till länsstyrelsen.

Det föreslås att ett informativt stadgande intas i 2 mom. om att också det nya förnamnet som tas i bruk genom anmälan skall fylla de allmänna förutsättningar som uppställts på förnamn i 32 a och 32 b §§. Sålunda skall antalet förnamn efter ändringen vara minst ett och högst tre. Som förnamn kan inte godtas namn som är olämpliga eller vilkas användning kan medföra uppenbar olägenhet. Bedömningen av olämplighet och uppenbar olägenhet sker enligt samma grunder som när barn ges förnamn.

Vissa hinder för godkännande av förnamn som beror på bedömning finns i 32 b §. Undantag kan dock göras då religiös sed påkallar det eller om personen i fråga på grund av sin nationalitet, sina familjeförhållanden eller någon annan särskild omständighet har anknytning till en främmande stat och det föreslagna förnamnet motsvarar det namnskick som iaktas i denna stat eller om det bedöms att det finns en annan godtagbar orsak att göra ett undantag. I 32 b § 2 mom. uppräknas de hinder för godkännande av förnamn från vilka undantag kan göras på de grunder som har nämnts ovan. Dessa fall är: 1) namn som i fråga om form eller skrivsätt står i strid med namnskicket i Finland, 2) kvinnonamn för pojkar eller mansnamn för flickor, 3) släktnamn, om det inte är fråga om ett namn som har härletts från faderns eller moderns förnamn och som slutar med ordet son eller dotter och används

efter ett annat förnamn, 4) namn som förut bärs av ett syskon eller halvsyskon, utom vid sidan av ett annat förnamn.

Övervakningen av om förnamn som ändras genom anmälan är godtagbara tillkommer också i fortsättningen de lokala befolkningsregisterförararna samt registerbyråerna om dessa är lokala folkbokföringsmyndigheter.

32 e §. *Tillämplig lag och finska myndigheters behörighet i ärenden som gäller förnamn.* Finskt medborgarskap fogas till paragrafen som alternativ tillämpningsgrund till hemvist. Den föreslagna ändringen tryggar att en finsk medborgare med hemvist i en annan stat än Finland, Danmark, Norge eller Sverige i enlighet med 26 § 3 mom. skall kunna kräva att finska lag tillämpas på hans eller hennes förnamn. På motsvarande sätt har en finsk medborgare med hemvist i en annan stat än Finland, Danmark, Norge eller Sverige en möjlighet att få en ansökan om ändring av förnamn prövad i Finland, om det beslut som ges i Finland erkänns som giltigt i den stat där sökanden har sitt hemvist.

2. Ikraftträdande

Befolkningsregistercentralen behöver en kort övergångstid för spridande av information och för nödvändiga ändringar i registerföringens datasystemet. Därför föreslås att lagen skall träda i kraft två månader efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Enligt förslaget skall 3 § 3 mom. tillämpas också när en adoption i en främmande stat har skett innan denna lag träder i kraft. Som förutsättning gäller dock att adoptivbarnets släktnamn inte tidigare har ändrats i Finland.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag om ändring av namnlagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras 6, 32 c och 32 e §§ namnlagen av den 9 augusti 1985 (694/85), sådana de lyder i lag av den 8 februari 1991 (253/91), samt fogas till 3 § ett nytt 3 mom. som följer:

3 §

Adoption och släktnamn

Har vid adoption som skett i en främmande stat för ett minderårigt barn i nämnda stat fastställts eller antecknats ett annat släktnamn än barnet skulle ha fått enligt 1 mom., kan adoptivföräldrarna komma överens om en ändring av barnets släktnamn så att barnet får adoptivföräldrarnas gemensamma släktnamn eller, om adoptivföräldrarna inte har ett gemensamt släktnamn, så att barnet får någondera adoptivföräldrarnas släktnamn. Om adoptivföräldrarna gemensamt har vårdnaden om ett minderårigt barn, kan adoptivbarnet dock få endast det släktnamn som detta barn har. Adoptivbarnets släktnamn kan ändras endast en gång med stöd av detta moment.

6 §

Anmälan om ändring av barns släktnamn

Anmälan om ändring av ett barns släktnamn med stöd av 3 § 3 mom., 4, 4 a och 5 §§ skall göras skriftligen hos behörig befolkningsregisterförare.

Helsingfors den 26 mars 1993

**Republikens President
MAUNO KOIVISTO**

32 c §

Anmälan om ändring av förnamn

Förnamn kan ändras genom skriftlig anmälan till behörig befolkningsregisterförare, om förnamnen inte tidigare har ändrats. En ändring med stöd av denna paragraf får göras endast en gång.

Vid ändring av förnamn gäller vad som i 32 a § och 32 b § stadgas om antalet förnamn och deras lämplighet.

32 e §

Tillämplig lag och finska myndigheters behörighet i ärenden som gäller förnamn

Har den vars förnamn det är fråga om hemvist i Finland eller är han finsk medborgare, skall 25—28 §§ på motsvarande sätt tillämpas på anmälan, tagande och ändring av förnamn.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Vad som stadgas i 3 § 3 mom. tillämpas också på adoption som skett innan denna lag träder i kraft, om barnets släktnamn inte tidigare har ändrats i Finland.

Justitieminister *Hannele Pokka*

Lag

om ändring av namnlagen

I enlighet med riksdagens beslut ändras 6, 32 c och 32 e §§ namnlagen av den 9 augusti 1985 (694/85), sådana de lyder i lag av den 8 februari 1991 (253/91), samt fogas till 3 § ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Adoption och släktnamn

Har vid adoption som skett i en främmande stat för ett minderårigt barn i nämnda stat fastställts eller antecknats ett annat släktnamn än barnet skulle ha fått enligt 1 mom., kan adoptivföräldrarna komma överens om en ändring av barnets släktnamn så att barnet får adoptivföräldrarnas gemensamma släktnamn eller, om adoptivföräldrarna inte har ett gemensamt släktnamn, så att barnet får någondera adoptivföräldrarnas släktnamn. Om adoptivföräldrarna gemensamt har vårdnaden om ett minderårigt barn, kan adoptivbarnet dock få endast det släktnamn som detta barn har. Adoptivbarnets släktnamn kan ändras endast en gång med stöd av detta moment.

6 §

Anmälan om ändring av barns släktnamn

Anmälan om ändring av ett barns släktnamn med stöd av 4, 4 a och 5 §§ skall göras skriftligen hos behörig befolkningsregisterförare.

32 c §

Anmälan om ändring av förnamn

Förnamn kan i följande fall ändras genom skriftlig anmälan till behörig befolkningsregisterförare:

1) om någon har färre än tre förnamn, kan han ta så många namn att de sammanlagt är högst tre,

6 §

Anmälan om ändring av barns släktnamn

Anmälan om ändring av ett barns släktnamn med stöd av 3 § 3 mom., 4, 4 a och 5 §§ skall göras skriftligen hos behörig befolkningsregisterförare.

32 c §

Anmälan om ändring av förnamn

Förnamn kan ändras genom skriftlig anmälan till behörig befolkningsregisterförare, om förnamnen inte tidigare har ändrats. En ändring med stöd av denna paragraf får göras endast en gång.

Vid ändring av förnamn gäller vad som i

Gällande lydelse

2) om någon har flera än ett förnamn, kan han avstå från sina förnamn så att han har kvar minst ett förnamn,

3) om någon har flera än ett förnamn, kan han ändra deras inbördes ordningsföljd,

4) bindestreck mellan två förnamn kan tillfogas eller slopas.

Förnamn kan dock enligt 1 mom. ändras i det fall att förnamnet inte tidigare har ändrats. *Förnamn kan ändras endast en gång med stöd av denna paragraf.*

32 e §

Tillämplig lag och finska myndigheters behörighet i ärenden som gäller förnamn

Har den vars förnamn det är fråga om hemvist i Finland, skall 25—28 §§ på motsvarande sätt tillämpas på anmälan, tagande och ändring av förnamn.

Föreslagen lydelse

32 a § och 32 b § stadgas om antalet förnamn och deras lämplighet.

32 e §

Tillämplig lag och finska myndigheters behörighet i ärenden som gäller förnamn

Har den vars förnamn det är fråga om hemvist i Finland eller är han finsk medborgare, skall 25—28 §§ på motsvarande sätt tillämpas på anmälan, tagande och ändring av förnamn.

*Denna lag träder i kraft den 199 .
Vad som stadgas i 3 § 3 mom. tillämpas också på adoption som skett innan denna lag träder i kraft, om barnets släktnamn inte tidigare har ändrats i Finland.*
